

מדינת ישראל
משרד החינוך

סוג הבחינה : בגרות לבתי ספר על יסודיים
מועד הבחינה : קיץ תשפ"ב, 2022
מספר השאלון : 006384
נספח : חוברת דפים ממסכת סנהדרין

תלמוד לעולים

מסכת סנהדרין
לעולים חדשים

על פי תכנית הרפורמה ללמידה משמעותית

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה : שלש שעות

ב. מבנה השאלון ומפתח הערכה : בשאלון זה פרק אחדים

7 שאלות X 14 נקודות = 98 נקודות

2 נקודות תוספת יחסית

סה"כ - 100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש : אין

ד. הוראות מיוחדות : אין

כתבו במחברת הבחינה בלבד. רשמו "טיוטה" בראש כל עמוד המשמש טיוטה.

כתיבת טיוטה בדפים שאינם במחברת הבחינה עלולה לגרום לפסילת הבחינה.

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון רבים, אף על פי כן על כל תלמידה וכל תלמיד להשיב עליהן באופן אישי.

בהצלחה!

1. דיני ממונות — דרישה וחקירה ודיינים מומחים

"דאמר רבי חנינא... כדי שלא תנעול דלת בפני לווין"

א. (1) על פי פירוש רש"י, הסבר מדוע חששו חכמים שאם יהיה צורך בדרישה ובחקירה של עדים בדיני הודאות והלוואות — תינעל דלת בפני לווין.

(2) על פי פירוש רש"י, הסבר מדוע אין צורך בדיינים מומחים בדיני הודאות והלוואות.

(7 נקודות)

ב. ענה על השאלות הבאות פי הפירוש הראשון של בעלי התוספות.

(1) מדוע בדיני גזלות וחבלות אין צורך בדרישה ובחקירה של עדים?

(2) מדוע בדיני גזלות וחבלות יש צורך בשלושה דיינים מומחים?

(7 נקודות)

2. רשות לדון ולהורות

א. (1) באיזה תחום הסמכות של ראש הגולה גדולה מהסמכות של הנשיא בארץ ישראל? היעזרו בדברי רש"י.

(2) באיזה תחום הסמכות של בני ארץ ישראל גדולה מהסמכות של בני בבל? היעזרו בדברי תוספות.

(6 נקודות)

ב. מדוע רב לא קיבל רשות להתיר בכורות? כתבו שני הסברים (6 נקודות)

ג. מדוע גזרו שתלמיד לא יורה בלי לקבל רשות מרבו? (2 נקודות)

3. פשרה

א. בגמרא הובאו ארבע דעות של תנאים בנוגע לאפשרות לעשות פשרה. כתבו את דעתם של שלושה תנאים.

(6 נקודות)

ב. עיינו בדברי הרא"ש שלפניכם וענו על השאלות שאחריהם.

ור"ת ור"ח ייפו כח הדיין לעשות בדין זה כל מה שירצה לעשות בלא טעם אומד... והיינו טעמא דכיון שבא הדין לפני הדיין והוא אינו יכול לברר הדבר אינו רשאי למשוך ידו מן הדין ויריבו הבעלי דינין זה עם זה וכתוב אמת ומשפט שלום וכו' כי על ידי המשפט יש שלום בעולם ולכך נתנו כח לדיין לשפוט ולעשות מה שירצה אף בלא טעם וראיה כדי לתת שלום בעולם. וכן מצינו בגמרא שניתן כח לדיין לעשות דין כעין פשרה...

כל זה סברתי והארכתי להודיע שאין כח ורשות [לדיין] להוציא את הדין חלוק מתחת ידו שצריך לגמור ולהשלים את הדין כדי להטיל שלום בעולם ולכך נתנו חכמים רשות לדיין לפסוק לפי ראות עיניו במקום שאין הדבר יכול להתברר בראיות ובעדויות פעמים באומד הדעת ופעמים כמו שיראה הדיין טעם ובלא ראיה ובלא אומד הדעת ופעמים על דרך פשרה.

(רבנו אשר, שו"ת הרא"ש כלל קז סימן ו)

(1) על פי הרא"ש, באילו מצבים הדיין יכול לפסוק לפי ראות עיניו?

(2) מדוע הדיין יכול לפסוק לפי ראות עיניו במצבים אלו?

(8 נקודות)

4. כהן גדול ומלך בדין

א. במשנה כתוב: "כהן גדול ... מעיד ומעידין אותו". הגמרא מקשה על דברי המשנה הללו מברייטא.

(1) הסבירו את הקושיה.

(2) לפי מסקנת הגמרא, הסבירו באיזה אופן כהן גדול מעיד.

(6 נקודות)

ב. (1) לפי תוספות, מדוע מלך אינו יכול למחול על כבודו, ומדוע תלמיד חכם יכול למחול על כבודו?

(2) לפי תוספות, במהלך הדין יש שני זמנים שבהם בעלי הדין חייבים לעמוד. מהם שני הזמנים הללו?

(8 נקודות)

5. פרשת המלך ; ריבוי נשים

א. "כל האמור בפרשת מלך מותר בו".

"מהי 'פרשת המלך' ומה הכוונה 'מלך מותר בו'? (4 נקודות)

ב. תוספות הקשה מדוע נענש אחאב על נבות, וכתב כמה תשובות.

הסבירו שתי תשובות של תוספות לשאלה זו. (5 נקודות)

ג. "למימרא דרבי יהודה דריש טעמא דקרא ורבי שמעון לא דריש טעמא דקרא".

הסבירו כיצד הבינה הגמרא ממשנתנו שרבי יהודה "דריש טעמא דקרא" ורבי שמעון "לא דריש טעמא

דקרא"? (5 נקודות)

6. גזרת ייחוד

א. "תנא משמיה דרבי יהושע בן קרחה גדר גדול גדרה תמר באותה שעה".

(1) "גדר גדול גדרה תמר" - על פי פירוש רש"י, הסבר מה עשתה תמר.

(2) הסבר מה למדו שאר הנשים מן המעשה של תמר. היעזר ברש"י.

(6 נקודות)

ב. "אמר רב יהודה אמר רב באותה שעה גזרו על הייחוד ועל הפנויה"

(1) "גזרו על הייחוד" – הסבר מהי גזירת יחוד.

(2) על פי תירוץ הגמרא, כתוב עם מי אסור להתייחד מן התורה, ועם מי אסור להתייחד על פי גזרת

חכמים.

(8 נקודות)

7. משחק בקוביה

א. "ואלו הן הפסולין: המשחק בקוביא"

(1) מדוע המשחק בקוביה פסול לעדות? כתוב בלשונך את שני הטעמים שמובאים בגמרא.

(2) הסבר את הנפקא מינה (ההבדל ההלכתי) בין שני הטעמים.

(9 נקודות)

ב. עיין בדברי הרב יוסף חיים (הובאו בדברי הרב עובדיה יוסף) והשב על השאלה שאחריהם.

כתב הגאון הרב יוסף חיים בשו"ת רב פעלים (חלק ב יורה דעה סימן ל'), שיש חילוק בין הגרלה על חפץ או ספר תורה שהזוכה אינו נוטל מן המעות של המשתתפים בהגרלה, אלא את החפץ או הספר תורה שעדיין שייך לבעליו, והוא נותנו לו ברצון לאחר שקיבל דמיו ויותר; מה שאין כן הנוטל מעות של ההגרלה אשר המשתתפים בה נתנו מכספם הפרטי, והזוכה בפיס לוקח מכסף המשתתפים, הווי ליה גזל מדבריהם.

(הרב עובדיה יוסף, שו"ת יביע אומר, חלק ז', חושן משפט סימן ו)

לפי דברי הרב יוסף חיים, מותר להשתתף בהגרלת ספר תורה, אך אסור להשתתף בהגרלה של מפעל הפיס.

נמק את ההבדל בדין בין שני סוגי ההגרלות. (5 נקודות)

8. שמיטה והיתר המכירה

א. "ר' חייא בר זרנוקי ור' שמעון בן יהוצדק הוו קאזלי... פגע בהו ריש לקיש... חזייה להווא גברא דקא

כריב אמר להן כהן וחורש אמרו לו יכול לומר אגיסטון אני בתוכו "

(1) הסבירו את דברי ריש לקיש "כהן וחורש".

(2) רש"י מסביר בשתי דרכים, את תשובתם של החכמים לריש לקיש. הסבירו את התשובה של חכמים על

פי שתי הדרכים הללו.

(8 נקודות)

ב. עיינו בדברי הראי"ה קוק שלפניכם וענו על השאלות שאחריהם

יסוד היתר המכירה הוא בעיקרו ע"פ רוב קמאי ובתראי, דסבירא להו ששביעית בזמן הזה דרבנן, שזהו יסוד דברי רש"י (סנהדרין כו, א ד"ה אגיסטון), שבקרקע של נכרי מותר לחרוש ולעשות כל עבודה, וכן היא דעת הר"ח בפירושו שם... וכן דעת בעל התרומה, והערוך, והפוסקים הסבורים שהיא בזמן הזה מדרבנן.

(הראי"ה קוק, שבת הארץ, מבוא פרק יא)

הסבירו כיצד הרב קוק מבסס את היתר המכירה על דברי רש"י. (6 נקודות)

9. בא במחתרת ורודף

א. (1) "אמר רב הבא במחתרת ונטל כלים ויצא פטור מאי טעמא בדמים קננהו".

כתבו בלשונכם את המקרה, והסבירו את הטעם של הדין.

(2) "אמר רבא מסתברא מילתיה דרב בששיבר דליתנהו אבל נטל לא".

הסבירו מדוע לפי רבא יש הבדל בין מקרה שהבא במחתרת נטל את הכלים לבין מקרה שהבא

במחתרת שבר את הכלים.

(8 נקודות)

ב. "תנו רבנן מניין לרודף אחר חבירו להרגו שניתן להצילו בנפשו"

הסבירו בלשונכם את דברי הברייתא, על פי שני הפירושים שכתוב בתוספות. (6 נקודות)

10. ייהרג ואל יעבור

א. (1) הגמרא לומדת מסברא שאסור לאדם להרוג אדם אחר כדי להציל את עצמו: "מי יימר דדמא דידך סומק טפי דילמא דמא דהוא גברא סומק טפי", הסבר בלשונך את הסברא של הגמרא.

(2) עיין בפירוש הרב מאיר אבולעפיה (יד רמ"ה) וענה על השאלה שאחריהם.

ויש לפרש שלא ניתנו מצות לידחות אצל פיקוח נפש אלא כדי שיחיה ויקיים מצות הרבה כדאמרינן התם (יומא פה ע"ב): "חלל עליו שבת אחת כדי שישמור שבתות הרבה". אבל הכא גבי רציחה מאי חזית דדמא דידך סומק טפי וראוי להאריך ימים יתר מחברך כדי שתאמר ידחו חייו שהן מעוטין ואינן מספיקין לקיים בהם מצות הרבה מפני חיי שהן מרובין וראויים לקיים בהם מצות הרבה, דילמא דמא דחברך סומק טפי.

(הרב מאיר הלוי אבולעפיה, יד רמ"ה מסכת סנהדרין דף עד ע"א)

הסבר בלשונך את הסברא של הגמרא על פי דברי הרב מאיר אבולעפיה. (7 נקודות)

ב. (1) לפי תוספות באיזה מקרה אדם אינו חייב למסור את נפשו כדי להימנע מהריגת אדם אחר?

(2) הסבירו את הנימוק של תוספות לדבריהם.

(7 נקודות)

בהצלחה!

זכות היוצרים שמורה למדינת ישראל

אין להעתיק או לפרסם אלא ברשות משרד החינוך